

УДК 343.85

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.04.65>

СПЕЦІАЛІЗОВАНІ СУБ'ЄКТИ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З НАДАННЯМ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ

Тагієв С.Р.,

доктор юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України,
завідувач кафедри кримінального,
кримінально-виконавчого права та кримінології
Академії Державної пенітенціарної служби
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9338-4792>

Івашко С.В.,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального,
кримінально-виконавчого права та кримінології
Академії Державної пенітенціарної служби
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2547-9276>

Тагієв С.Р., Івашко С.В. Спеціалізовані суб'єкти запобігання кримінальним правопорушенням у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

У статті наводяться наукові погляди вчених-кримінологів щодо системи суб'єктів запобігання злочинності, надається визначення системи суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, та характеризуються її основні ознаки, аналізується зміст діяльності та функціональні повноваження суб'єктів запобігання зі спеціальними повноваженнями в досліджуваній сфері.

Система спеціалізованих суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, розглядається як сукупність юридичних та фізичних осіб, державних та громадських інституцій, об'єднаних спільною метою та колом завдань, спрямованих на відвернення суспільно небезпечних діянь, які забезпечують реалізацію державної політики, організацію та координацію запобіжної діяльності, виконання функцій щодо профілактики, безпосереднього виявлення та припинення посягань, відновлення прав потерпілих, а також усунення криміногенних явищ та процесів у визначеній сфері суспільних відносин.

Шляхом аналізу законодавчих нормативно-правових актів, що регулюють діяльність відповідних публічних інституцій на рівні спеціально-кримінологічного запобігання, наводиться класифікація суб'єктів запобіжної діяльності, окреслюється нормативно-правова основа діяльно-

сті, характеризується функціональна складова та коло завдань таких суб'єктів.

Акцентується увага на тому, що незважаючи на наявність законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, що визначають стратегію боротьби зі злочинністю, антикорупційну стратегію, рівень корупційної злочинності наразі є достатньо високим.

За результатами дослідження автори на загальнотеоретичному рівні доходять висновку про важливість розроблення та прийняття комплексного законодавчого акта, що визначатиме засади, принципи, завдання запобіжної діяльності, систему та правовий статус суб'єктів такої діяльності (права та обов'язки), гарантії їх діяльності, особливості реалізації заходів запобігання (умови, процедура, строки тощо), питання відповідальності за порушення вимог цього законодавчого акта, що створить передумови як для зменшення процесуальних порушень, так і сприятиме підвищенню якості роботи правоохоронних інституцій.

Ключові слова: запобіжна діяльність, суб'єкти запобігання, спеціалізовані суб'єкти, правоохоронні органи, Національна поліція України, прокуратура, Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро розслідувань, кримінальні правопорушення, службова діяльність, професійна діяльність, публічні послуги.

Tagiev S.R., Ivashko S.V. Specialized subjects of criminal offence prevention in the field of official activities and professional activities related to provision of public services.

The article presents scientific views of criminology scientists on the system of subjects of criminal offence prevention, defines the system of

subjects of criminal offence prevention in the field of official activities and professional activities related to provision of public services, and gives its main characteristics, analysis of the content of activities and functional powers of subjects of prevention vested with special powers in the field studied.

The system of specialized subjects of criminal offense prevention in the field of official activities and professional activities related to provision of public services is regarded as a set of legal entities and individuals, state and public institutions united by a common goal and scope of tasks aimed at preventing socially dangerous acts, ensuring implementation of the state policy, organization and coordination of preventive activities, performance of functions regarding prevention, direct detection and cessation of encroachments, restoration of the rights of victims, as well as elimination of criminogenic phenomena and processes in a certain area of public relations.

The analysis of the legislative and regulatory acts regulating activities of relevant public institutions at the special preventive criminology level has resulted in the classification of subjects of preventive activity, outlining the normative and legal basis of activity, giving characteristics of the functional component and the scope of tasks of such subjects.

Attention is focused on the fact that despite existing legislative acts and bylaws defining the crime reduction strategy and the anti-corruption strategy, corruption-related crimes still remain at quite high level.

Based on the results of the study, the authors come to the general theoretical conclusion about the urgency of developing and adopting a comprehensive legislative act that will determine the grounds, principles, tasks of preventive activities, the system and legal status of subjects of such activities (their rights and obligations), guarantees for their activities, the peculiarities of preventive measures implementation (conditions, procedure, terms, etc.), the responsibility for violation of the requirements of this legislative act, which will create prerequisites for both reducing procedural violations and improving the performance of law enforcement institutions.

Key words: preventive activities, subjects of prevention, specialized subjects, law enforcement agencies, National Police of Ukraine, Prosecutor's Office, National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, State Bureau of Investigation, criminal offenses, official activities, professional activities, public services.

Постановка проблеми. Ефективна запобіжна діяльність потребує системності, належного науково-теоретичного та нормативно-правового забезпечення. Наразі в Україні є чинними такі нормативно-правові акти, як: Закон Украї-

ни «Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки» від 20 червня 2022 р. № 2322-ІХ, яким затверджено Антикорупційну стратегію на 2021–2025 роки [1], розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії боротьби з організованою злочинністю» від 16 вересня 2020 р. № 1126-р [2] та інші нормативно-правові акти. Проте, рівень корупційної злочинності залишається високим, а науково-теоретичним дослідженням питань щодо суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, приділяється, на нашу думку, недостатня увага.

Стан опрацювання цієї проблематики. Дослідженням питань системи суб'єктів та окремих аспектів діяльності щодо запобігання злочинності займалися такі вітчизняні вчені-кримінологи, як: О.М. Бандурка, І.Г. Богатирьов, В.В. Голіна, Б.М. Головкін, О.М. Джужа, А.П. Закалюк, О.М. Литвинов, А.В. Коваленко, Ю.О. Новосад, М.О. Свірін та ін.

Мета статті полягає у систематизації суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, формулюванні ознак системи суб'єктів запобіжної діяльності, окресленні функцій та повноважень спеціалізованих суб'єктів запобігання, шляхом аналізу нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у відповідних сферах, визначають правовий статус відповідних інституцій.

Виклад основного матеріалу. Наявність системи суб'єктів запобігання злочинності в своїх дослідженнях обґрунтовували В.В. Голіна та Б.М. Головкін, які зазначали, що суб'єкти запобігання злочинності – це державні органи, громадські організації, соціальні групи, службові особи чи громадяни, які спрямовують свою діяльність на розроблення і реалізацію заходів, пов'язаних з випередженням, обмеженням усуненням криміногенних явищ та процесів, що породжують злочини, а також їх недопущення на різних стадіях, у зв'язку з чим мають права, обов'язки і несуть відповідальність [3, с. 326].

Інший український учений О.М. Бандурка наголошує, що протидія злочинності є специфічною галуззю соціального управління, а не безсистемним, хаотичним набором різноманітних заходів, найважливішою рисою якої є її багаторівневий характер. Це проявляється, зокрема, у тому, що вона складається з подолання причин злочинності в цілому, причин окремих її різновидів, а також причин та умов конкретних злочинів [4, с. 174].

Вітчизняний кримінолог О.М. Джужа формулює такий термін як «кримінологічна система» – сукупність структурно обумовлених і функціонально взаємопов'язаних елементів, що визначають теоретичне забезпечення, нормативне регу-

лювання та практичну організацію системи запобігання злочинам [5, с. 9].

Академік А.П. Закалюк висловив тезу про те, що суб'єктом запобіжної діяльності може бути визнано орган, організацію, окрему особу, які у цій діяльності виконують хоча б одну з таких функцій щодо запобігання: організація, координація, здійснення або безпосередня причетність до здійснення. За функціональними ознаками органи та організації поділяються на тих які керують такою діяльністю та стосовно яких запобігання злочинності віднесено або має бути віднесено до основних завдань і функцій [6, с. 347].

У свою чергу, О.М. Литвинов зазначає, що суб'єкти протидії злочинності утворюють цілісну систему, з'єднану спільністю мети і єдністю управління в сфері протидії злочинності [7, с. 38].

З огляду на вказані наукові точки зору, а також урахування відсутності нормативно-правового акта, що визначає систему суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, найраціональнішим, на нашу думку, є визначення системи суб'єктів запобігання в досліджуваній сфері як сукупності інституцій, що мають спільні завдання, спрямованість діяльності та схожий зміст повноважень.

Тому вважаємо, що *система суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг*, – це сукупність юридичних та фізичних осіб, державних та громадських інституцій, об'єднаних спільною метою та колом завдань, спрямованих на відвернення суспільно небезпечних діянь, які забезпечують реалізацію державної політики, організацію та координацію запобіжної діяльності, виконання функцій щодо профілактики, виявлення та припинення посягань, відновлення прав потерпілих, а також усунення криміногенних явищ та процесів у визначеній сфері суспільних відносин.

На думку В.В. Голіни та Б.М. Головкина, суб'єктів запобігання необхідно розрізняти за специфікою запобіжної діяльності, які: 1) визначають її основні напрями, завдання, форми (політику боротьби зі злочинністю), забезпечують її правове регулювання; 2) здійснюють безпосереднє управління і координацію окремими напрямами і учасниками запобігання злочинності; 3) виявляють та пізнають об'єкт запобіжного впливу, інформують про них інших суб'єктів; 4) виконують запобіжні заходи щодо випередження, обмеження, усунення криміногенних явищ та процесів; 5) реалізують заходи щодо відвернення і припинення злочинів і злочинності [3, с. 326].

М.О. Свірін стверджує, що протидія злочинності здійснюється за трьома основними напрямами: 1) загальна організація; 2) правоохоронна діяльність; 3) запобігання злочинності. Систему

запобігання злочинності складають юридичні й фізичні особи, які відповідно до своїх повноважень здійснюють передбачені законом заходи в зазначеній сфері [8, с. 197-198].

На нашу думку, система суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, має такі ознаки: а) інституційна єдність, обумовлена спільною метою – відвернення суспільно небезпечного посягання; б) функціональна та змістовна цілісність; в) здійснення інтегрованих запобіжних заходів безпосереднього або опосередкованого характеру; г) реалізація організаційних, правоохоронних, запобіжних функцій; д) багаторівневність – проявляється на всіх рівнях запобіжної діяльності.

Систему суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, складають:

1) державні органи, які забезпечують організацію запобіжної діяльності та здійснюють реалізацію державної політики у сфері запобігання кримінальним правопорушенням (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, органи виконавчої влади на місцях, органи місцевого самоврядування);

2) спеціалізовані державні установи (спеціалізовані суб'єкти), які займаються безпосередньою діяльністю пов'язаною із запобіганням, виявленням, припиненням кримінальних правопорушень та усуненням суспільно небезпечних наслідків, координацією такої діяльності (Національне антикорупційне бюро України, Служба безпеки України, Бюро економічної безпеки України, Національна поліція України, суди, прокуратура, установи виконання покарань);

3) державні, муніципальні, громадські інституції та окремі громадяни, які опосередковано займаються запобіжною діяльністю в ході виконання своїх визначених нормативно-правовими актами завдань та функцій (державні установи, територіальні органи центральних органів виконавчої влади, державні та комунальні підприємства, громадські формування, фізичні особи, у т.ч. викривачі).

Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, органи виконавчої влади на місцях, органи місцевого самоврядування, як суб'єкти загальносоціального запобігання, реалізують запобіжні функції шляхом виконання різноманітних завдань загального рівня, прийняття важливих політичних, стратегічних рішень, розробки та виконання програм соціального, економічного, науково-технічного розвитку, реалізації державної політики за відповідними напрямами тощо в силу своїх повноважень.

Державні установи, територіальні органи центральних органів виконавчої влади, державні та комунальні підприємства, громадські формування, фізичні особи, у т.ч. викривачі, опосередковано забезпечують реалізацію запобіжних функцій шляхом: 1) прийняття участі у забезпеченні в межах компетенції дотримання прав і свобод громадян у визначених сферах; 2) здійснення адміністративних проваджень у визначених сферах та виконання інших функцій; 3) здійснення окремих важливих видів діяльності, «обслуговування» потреб запобіжної діяльності; 4) задоволення потреб територіальної громади у різних сферах; б) захисту прав та законних інтересів інших громадян тощо.

Діяльність спеціалізованих суб'єктів безпосередньо спрямована саме на запобігання правопорушенням на спеціально-кримінологічному, індивідуальному та віктимологічному рівнях.

Відтак, окреслимо коло спеціалізованих суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, та охарактеризуємо їхні функціональні повноваження.

Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, передбачені розділом XVII КК України (ст. 364, 364¹, 364², 365, 365², 365³, 366, 366², 366³, 367, 368, 368², 368³, 368⁴, 368⁵, 369, 369², 370), із яких більшість, згідно з приміткою до ст. 45 КК України, є корупційними кримінальними правопорушеннями, а саме: ст. 364, 364¹, 365², 368–369² [9].

Водночас, ст. 216 Кримінального процесуального кодексу України окреслено підслідність спеціальних суб'єктів, що мають повноваження здійснювати у встановленому порядку розслідування кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, а саме: Національна поліція України, Національне антикорупційне бюро України, Служба безпеки України, Бюро економічної безпеки України, Державне бюро розслідувань, а також компетенцію прокурорів, які здійснюють нагляд за досудовими розслідуваннями [10].

Таким чином, Національна поліція України, Національне антикорупційне бюро України, Служба безпеки України, Бюро економічної безпеки України, Державне бюро розслідувань, прокуратура є тими суб'єктами, посадові особи яких наділені специфічними повноваженнями, пов'язаними з безпосереднім виявленням, припиненням, розслідуванням та профілактикою кримінальних правопорушень у цій сфері. Суди та установи виконання покарань безпосередньо здійснюють вплив на виправлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, шляхом засудження винної осо-

би, ухвалення рішення щодо відшкодування заподіяної шкоди та подальшого виконання покарання у встановленому порядку.

А.В. Коваленко зазначає, що Національна поліція України в контексті запобіжної діяльності відіграє одну з головних ролей, адже прямо визначена законодавством як правоохоронний орган і в силу своїх обов'язків найбільш часто стикається з різноманітними формами вчинюваних злочинів [11, с. 175].

Так, ст. 1 Закону України «Про національну поліцію» передбачено, що *Національна поліція України* – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Відповідно до ст. 2 цього Закону, одними із завдань поліції є охорона прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидія злочинності [12].

Запобіжна діяльність у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, забезпечується Національною поліцією України шляхом: 1) здійснення превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень; 2) виявлення причини та умов, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, вжиття у межах своєї компетенції заходів для їх усунення; 3) вжиття заходів з метою виявлення кримінальних правопорушень; 4) здійснення своєчасного реагування на заяви та повідомлення про кримінальні події; 5) здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень у межах визначеної підслідності; 6) розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та здійснення інших заходів, зокрема заходів примусу.

Статтею 1 Закону України «Про національне антикорупційне бюро України» визначено, що *Національне антикорупційне бюро України* (далі – НАБУ) є центральним органом виконавчої влади із спеціальним статусом, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних та інших кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових [13].

Безпосереднім завданням НАБУ є протидія корупційним та іншим кримінальним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці, а також вжиття інших передбачених законом заходів щодо протидії корупції.

Запобігання кримінальним правопорушенням у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, забезпечується НАБУ шляхом: 1) ведення опе-

ративно-розшукових справ; 2) отримання інформації, необхідної для виконання обов'язків НАБУ; 3) ознайомлення із документами та іншими матеріальними носіями інформації; 4) опечатування у встановленому порядку архівів, кас, приміщень чи інших сховищ, взяття їх під охорону; 5) за пред'явлення службового посвідчення входити безперешкодно до державних органів, органів місцевого самоврядування та зони митного контролю, до військових частин та установ, пунктів пропуску через державний кордон України та ін.

Особливості здійснення кримінальних проваджень підрозділами НАБУ врегульовані нормами Кримінального процесуального кодексу України [10].

Нормою ст. 19 Закону України «Про національну безпеку України» встановлено, що *Служба безпеки України* є державним органом спеціального призначення з правоохоронними функціями, що забезпечує державну безпеку, здійснюючи з неухильним дотриманням прав і свобод людини і громадянина низку передбачених законодавством завдань. Безпосередній запобіжний вплив кримінальним правопорушенням у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, здійснює через реалізацію таких завдань: 1) здійснення інформаційно-аналітичної роботи; 2) здійснення профілактики правопорушень; проведення наукових досліджень і впровадження їх результатів в практику; 3) виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень, розслідування яких віднесено законодавством до компетенції Служби безпеки України, проведення їх досудового розслідування; розшуку осіб, які переховуються у зв'язку із вчиненням зазначених кримінальних правопорушень [14].

Правові основи організації та діяльності *Бюро економічної безпеки України* визначені Законом України «Про бюро економічної безпеки України». Так, згідно зі ст. 1 цього Закону, Бюро економічної безпеки України – це центральний орган виконавчої влади, на який покладаються завдання щодо протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави. Запобіжний вплив на вчинення кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, Бюро економічної безпеки України здійснює, шляхом: 1) виявлення та оцінювання ризиків і загроз економічній безпеці держави, напрацювання способів їх мінімізації та усунення; 2) забезпечення економічної безпеки держави шляхом запобігання, виявлення, припинення, розслідування кримінальних правопорушень, що посягають на функціонування економіки держави; 3) збирання та аналізу інформації про правопорушення, що впливають на економічну безпеку держави, та визначення способів запобігання їх виникнен-

ню в майбутньому; 4) планування заходів у сфері протидії кримінальним правопорушенням, віднесенням законом до його підслідності; 5) виявлення та розслідування правопорушень, пов'язаних з отриманням та використанням міжнародної технічної допомоги [15].

Правосуддя в Україні здійснюється виключно *судами* [16]. Організацію судової влади та здійснення правосуддя в Україні визначає Закон України «Про судоустрій і статус суддів» [17].

Запобіжний вплив на вчинення кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, з боку судів полягає в тому, що суд тієї чи іншої інстанції приймає рішення та врегульовує спірну ситуацію, зокрема: 1) ухвалює вироки у кримінальних провадженнях, застосовуючи заходи впливу на особу злочинця, правопорушника; 2) приймає рішення про відшкодування збитків та стягнення певних коштів на користь потерпілої особи, компенсації моральної шкоди, вилучення та передачі майна та ряд інших важливих процесуальних рішень.

Правові засади організації і діяльності *прокуратури України*, статус прокурорів, порядок здійснення прокурорського самоврядування, а також систему прокуратури України врегульовані Законом України «Про прокуратуру» [18].

У наукових дослідженнях Ю.О. Новосад визначає прокуратуру як ключового суб'єкта з реалізації завдань спеціально-кримінологічного запобігання [19, с. 256].

Інститут прокуратури виконує запобіжну функцію щодо кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, шляхом здійснення процесуального нагляду та контролю за суб'єктами, які наділені повноваженнями з виявлення, припинення, розслідування кримінальних правопорушень у цій сфері, здійснення нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних провадженнях, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, підтримання державного обвинувачення в суді, здійснення представництва інтересів громадянина або держави в суді у визначених випадках та ін.

Частиною 2 ст. 11 Кримінально-виконавчого кодексу України передбачено, що *установами виконання покарань* є: арештні доми, кримінально-виконавчі установи, спеціальні виховні установи, слідчі ізолятори у випадках, передбачених цим Кодексом [20].

Установи виконання покарань являють собою специфічні організації, які безпосередньо і виключно здійснюють виконання конкретних видів покарань. Запобіжний вплив на кримінальні правопорушення у досліджуваній сфері такими

установами здійснюється шляхом: 1) виконання покарання, призначеного вироком суду; 2) виконання правообмежень, визначених вироком суду та забезпечення здійснення наданих засудженим прав та виконання ними обов'язків; 3) створення умов для виправлення і ресоціалізації засуджених; 4) здійснення загального та спеціального запобігання вчиненню кримінальних правопорушень; 5) реалізація каральних функцій відносно засуджених відповідно до визначеної законодавством процедури.

Правові основи організації та діяльності *Державного бюро розслідувань* визначені Законом України «Про Державне бюро розслідувань», зокрема у ст. 1 передбачено, що Державне бюро розслідувань є державним правоохоронним органом, на який покладаються завдання щодо запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до його компетенції [21].

Як спеціалізований суб'єкт запобігання Державне бюро розслідувань здійснює запобігання, виявлення, припинення, розкриття і розслідування кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, зокрема: а) вчинених службовими особами, які займають особливо відповідальне становище відповідно до ч. 1 ст. 9 Закону України «Про державну службу», особами, посади яких віднесено до першої – третьої категорій посад державної служби, суддями та працівниками правоохоронних органів, крім випадків, коли ці злочини віднесено до підслідності детективів НАБУ; б) вчинених службовими особами НАБУ, заступником Генерального прокурора – керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або іншими прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, крім випадків, коли досудове розслідування цих злочинів віднесено до підслідності детективів підрозділу внутрішнього контролю НАБУ [21].

Державне бюро розслідувань: 1) бере участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері протидії злочинності; 2) здійснює інформаційно-аналітичні заходи щодо встановлення системних причин та умов проявів організованої злочинності та інших видів злочинності, протидію яким віднесено до компетенції Державного бюро розслідувань, вживає заходів до їх усунення; 3) припиняє і розкриває кримінальні правопорушення, розслідування яких віднесено до компетенції Державного бюро розслідувань; 4) здійснює оперативно-розшукову діяльність та досудове розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Державного бюро розслідувань, на підставах та в порядку, встановлених законом; 5) здійснює інші повноваження.

Таким чином, запобігання кримінальним правопорушенням у сфері службової діяльності та

професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, що за кримінологічною природою є багатогранною та комплексною діяльністю відповідних публічних інституцій, наділених колом спеціальних повноважень, регулюється багатьма окремими законодавчими актами, що визначають правовий статус відповідних суб'єктів. Варто додати, що особливості вжиття окремих запобіжних заходів можуть визначатися і на рівні підзаконних нормативно-правових актів. Так, наприклад, процедура реалізації поліцією такого превентивного заходу, як застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, передбаченого п. 9 ч. 1 ст. 31 Закону України «Про національну поліцію» [12], визначається Інструкцією із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, затвердженою наказом Міністерства внутрішніх справ України 18.12.2018 р. № 1026 [22].

Незважаючи на різноманіття нормативно-правових актів, які встановлюють правила реалізації заходів запобігання та сфер правового регулювання, на які спрямовується дія відповідних правових норм, все ж спільним для всіх без виключення суб'єктів запобіжної діяльності є коло завдань щодо запобігання кримінальним правопорушенням, системний взаємозв'язок цих суб'єктів.

Саме тому, на загальнотеоретичному рівні, на нашу думку, доцільно запропонувати розроблення та прийняття комплексного спеціального законодавчого акта, який би врегулював суспільні відносини щодо запобігання кримінальним правопорушенням у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Предмет правового регулювання зазначеного законодавчого акта має охоплювати особливості запобіжної діяльності у досліджуваній сфері, визначати загальні поняття, такі як: засади, принципи, завдання запобіжної діяльності, систему та правовий статус суб'єктів запобіжної діяльності (права та обов'язки), гарантії діяльності, особливості реалізації заходів запобігання (умови, процедура, строки тощо), регламентувати особливості відповідальності за порушення вимог цього законодавчого акта тощо.

На нашу думку, регламентація діяльності із запобігання кримінальним правопорушенням у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, в комплексному законодавчому акті забезпечить системність її реалізації, створить передумови для зменшення процесуальних порушень, сприятиме підвищенню якості роботи правоохоронних інституцій.

Висновки. Сфера службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, є основою сталої роботи апарату публічного управління, а відповідно, впливає на рівень захисту прав та свобод громадян, стабільність функціонування економіки та забезпечення внутрішньої та зовнішньої безпеки. Запобігання кримінальним правопорушенням в даній сфері забезпечується через науково-теоретичну, нормативно-правову регламентацію такої діяльності. Розроблення та прийняття комплексного законодавчого акта, що передбачатиме систему, ознаки, принципи та завдання, права та обов'язки тощо суб'єктів запобіжної діяльності в досліджуваній сфері, викликана потребами сьогодення. Саме тому, відповідне комплексне кримінологічне дослідження та розроблення законодавчого акта мають стати першочерговим завданням в найближчі роки для наукової спільноти та органів законодавчої влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки: Закон України від 20.06.2022 р. № 2322-IX. Дата оновлення: 10.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text> (дата звернення: 25.03.2023).
2. Про схвалення Стратегії боротьби з організованою злочинністю: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.09.2020 р. № 1126-р. Дата оновлення: 19.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 25.03.2023).
3. Голіна В.В., Головкін Б.М. Кримінологія. Загальна і особлива частини: підручник. Харків: «Право», 2014. 513 с.
4. Бандурка О.М., Литвинов О.М. Система протидії злочинності: поняття та сутність. Вісник кримінологічної асоціації України. 2015. № 2 (10). С. 168–177.
5. Джужа О.М. Світові кримінологічні системи запобігання злочинам. *Науковий вісник національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 1 (110). С. 7–12.
6. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: у 3 кн. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре». 2007. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. 424 с.
7. Литвинов О.М. Організаційні засади функціонування системи протидії злочинності. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2007. № 2. С. 37–44.
8. Свірін М.О. Суб'єкти запобігання злочинності в Україні. *Наука і правоохорона*. 2016. № 2 (36). С. 195–202.
9. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 18.06.2022).
10. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 03.07.2022).
11. Коваленко А.В. Поліція як суб'єкт запобігання злочинності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. № 37. С. 175–177.
12. Про національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 25.03.2023).
13. Про національне антикорупційне бюро: Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text> (дата звернення: 26.03.2023).
14. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 25.03.2023).
15. Про бюро економічної безпеки України: Закон України від 28.01.2021 р. № 1150-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text> (дата звернення: 25.03.2023).
16. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA%96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 24.06.2022)/
17. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 25.03.2023).
18. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення: 25.03.2023).
19. Новосад Ю.О. Про сутність і зміст діяльності прокуратури як суб'єкта спеціально-кримінологічного запобігання злочинам в Україні. *Підприємство, господарство і право*. 2017. № 2. С. 256–260.
20. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11.07.2003 р. № 1129-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text> (дата звернення: 25.03.2023).
21. Про державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 р. № 794-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text> (дата звернення: 26.03.2023).

22. Про затвердження Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису:

наказ Міністерства внутрішніх справ України від 18.12.2018 р. № 1026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0028-19#Text> (дата звернення: 17.07.2023).